

Návrhy ohledně nové úpravy obecního zřízení v Československé republice.

Referoval Dr. Jaroslav Mezník dne 24. září 1920 v Právnické jednotě v Bratislavě.

Dosavadní zákonodárnou činností byly některé podstatné části obecního zřízení v československé republice již znovu upraveny, a mnohé tyto úpravy budou pravděpodobně převzaty i do zákona o novém obecním zřízení v československé republice. Tak uvádím hlavně zákon ze dne 31. ledna 1919, č. 75 sb. z. a n., kterým se vydává řád volební v obcích rep. československé, s pozdějším dodatky; **zákon ze dne 7. února 1919, č. 76 sb. z. a n.**, kterým se mění a doplňují některá ustanovení dosavadních obecních zřízení a městských statutů v rep. Čsl. (tak zv. novela k obecnímu zřízení), **zákon ze dne 23. července 1919, č. 443.** o úpravě služebních poměrů úředníků při obcích v Čechách, na Moravě a ve Slezku; **zákon ze dne 17. července 1919, č. 421 sb. z. a n.**, kterým se mění obecní statek v kmenové jmění obecní; **zákon ze dne 19. prosince 1919, č. 663 sb. z. a n.**, o státních voličských seznamech; **zákon ze dne 9. března 1919, č. 158 sb. z. a n.**, o správním soudnictví úřadů okresních a župních, pokud v odd. II. jedná se o správní jurisdikci v městech s vlastním statutem; **zákon ze dne 29. února 1920, č. 126. sb. z. a n.**, o zřízení župních a okresních úřadů v rep. Čsl. hlavně pokud setýče dozoru státní správy nad obcemi; **zákon ze dne 9-4. 1920, č. 236,** kterým se doplňují a mění dosavadní ustanovení o nabývání a pozbývání státního občanstva a práva domovského v rep. Čsl., **zákon ze dne 9-4. 1920, č. 292 sb. z. a n.**, kterým se upravuje správa školství a v otázce nákladu věcného na školství mění se ustanovení novely k obecnímu zřízení; **zákony ze dne 15. dubna 1920, č. 210 a 211 sb. z. a n.**, o prozatímní úpravě pol. správy na Slovensku a o obecních a okolních notářích na Slovensku, jakož i **zákon ze dne 17. dubna 1920, č. 233 sb. z. a n.**, o prozatímní úpravě správy měst s regulovaným magistrátem

na Slovensku, s příslušným nařízením provozovacími; a konečně zákony, kterými se nově upravuje policie bezpečností a policie zdravotní v obci.

I.

Zák. čl. XXII. z r. 1886 význačuje § 4. exempce ze svazku obecního. Navrhuje se aby tyto exempce v zásadě byly zrušeny, protože odporují duchu času. Pokud by snad se měla v zájmu vojenské moci obmeziti pravomoc obce nad osobami vojenskými a nad pozemky patřícími branné moci, nechť je upraveno zvláštním zákonem.

II.

Žádá se dále, aby při teritoriálních změnách obecních hranic rozhodování v otázkách s tím spojených — pokud by snad nebylo vyhraženo moci zákonodárné — nebylo soustředováno v ministerstvu, nýbrž ponecháno županským úřadům, jako orgánům, které nejlépe poznají místní poměry.

III.

Co se týče domovského práva bude toto jistě upraveno zvláštním zákonem, proto nechceme se zde o této otázce šířiti. Dovoujeme si však nyní upozorniti na to, že ustanovení § 13 odst. 2 zákona ze dne 9. dubna 1920, č. 236. sb. z. a n., dle kterého **»pro povinnost obce přijímati do svazku obecního platí na bývalém území uherském ustanovení zákona ze dne 5-12. 1896, č. 222. ř. z.«**, způsobí velký zmatek při rozhodování o domovském právu na Slovensku.

Novela o domovském právu z roku 1896 zná pouze nabývání domovského práva výslovným přijetím do svazku obecního a stanoví, že obec toto výslovné přijetí do svazku obecního po desítiletém kvalifikovaném pobytu v obci odepřítí nesmí.

Podle § 11. zák. č. XXII. 1886 nesmí obec výslovné přijetí do svazku obecního odepřítí již po dvouletém kvalifikovaném pobytu.

Uherský zákon obecní zná však vedle nabývání domovského práva výslovným přijetím do svazku obecního také získávání domovského práva pouhým pobytém v obci, a ustanovuje v § 10. zák. čl. XXII. 1886, že každý, kdo v obci čtyři léta nepřetržitě bývá, k obecním břemenům přispívá a není proti němu z mravních odlehů námítka, považuje se za příslušníka obce bez toho, že by o výslovné přijetí do svazku obecního se strany obecního výboru žádal. Je pochybno zda citované ustanovení § 13. odst. 2. zák. ze dne 9-4. 1920, č. 236 sb. z. a n., zrušuje tento způsob nabývání domovského práva pouhým pobytém v obci, protože mluví **»o povinnosti obce přijímati do svazku obecního«**, nikoliv o nabývání domovského práva vůbec.

Právní stav, dle kterého by se ve smyslu jednotné úpravy domovského práva dle § 13. odst. 2. zák. ze dne 9-4. 1920, č. 236. sb. z. a n., obci mohlo nařizovat, že nesmí po desítiletém kvalifikovaném pobytu odepřítí přijetí do svazku obecního, ačkoliv by na druhé straně každý občan na základě nezrušeného starého práva již pouhým čtyřletým pobytem v obci při splnění ostatních podmínek mohl se státí příslušníkem obce, byl by nemožný.

Zpráva ústavního výboru o vládním návrhu zákona ze dne 9-4. 1920, č. 236. sb. z. a n., uvádí, že hlavním účelem ustanovení § 13. odst. II., je snaha »**znemožniti, aby zejména cizinci nabývali právního nároku na přijetí do svazku obecního ve smyslu §§ 11. a 15. uherského zák. čl. XXII. 1886, a zároveň, že má býti učiněn prvý krok k jednotné úpravě domovského práva**«, přehlíží však při tom, že § 11. uh. zák., dle kterého je možno nabýti nároku na přijetí do obce, když žadatel bývá nepřetržitě po dvě léta v obci a tam obecné daně platí a nebo jinak k veřejným nákladům přispívá, vztahuje se pouze na státní občany a nikoliv na cizince, a že § 15., který ostatně byl ustanovením § 16. zák. čl. V.: 1903 zrušen, neposkytuje v souhlase s posléze uvedeným zák. ustanovením cizincům **nároku** na přislíbení domovského práva, jak o něm mluví § 5. rak. ze dne 5-12. 1896, č. 222. ř. z., nýbrž ponechává úplně na vůli obci, zda cizinci chce domovské právo přislíbiti, čili nic. Kdežto podle rak. zákonodárství svémocné rozhodování obce o přijetí cizince do svazku obecního bylo ve prospěch cizinců obmezeno, a cizinec dle § 5. zák. ze dne 5-12. 1896, č. 222. ř. z. mohl nabýti nároku na přijetí do svazku obecního, uherské zákonodárství podobného nároku cizinci neposkytovalo, a naopak ještě stěžovalo udílení resp. přislíbení domovského práva cizinci tím, že obec mohla cizinci domovské právo dle § 16. zák. čl. V.: 1903, jen tehdy přislíbiti, když prokázal, že aspoň pět let se zdržuje v zemi.

Ustanovení § 13. odst. 2. zák. ze dne 9-4. 1920, č. 236. sb. z. a n. nezmožňuje tedy cizincům na Slovensku nabývání právního nároku na přijetí do svazku obecního, nýbrž právě naopak jím možnost tohoto nároku dává, také nezabraňuje, aby obec kterémukoliv cizinci dobrovolně domovské právo nepřislíbila, mimo to učinilo nepřfliš šťastně první krok k jednotné úpravě

*) Pozn. red. Nesdílíme názor, že by ustanovením § 13. odst. 2. zák. č. 236-20. jímž pro území dříve uherské bylo recipováno právo rakouské pokud jde o otázku **povinnosti obce** přijímatí do svazku obecního, byl způsoben veliký zmatek při rozhodování o domovském právu na Slovensku. Touto recepcí bylo dosaženo toho, že otázka, pokud obce nesmí odepřítí přijetí do svazku domovského (obecního) jest rozřešena jednotně pro celé území republiky. Předpisy uherské, které jsou s rak. zák. z 1896 v odporu pozbyly samozřejmě platnosti. Není proto pochyby o tom, že také ustanovení § 10. zák. čl. XXII.: 1886 (o nabytí práva domovského pouhým pobytem) jest zrušeno: vždyť v tom, že podle § 10. cit. zák. sluší osobu, u níž dány předpo-

domovského práva v republice, protože způsobí na Slovensku veliký zmatek při rozhodování otázky nabývání domovského práva vůbec.

IV.

Co se sestavení obecného zastupitelstva a obecní rady týče, měl by se v zítří zřetel i na tak zv. **osady a kopanice**, na Slovensku v hornatých krajích velmi rozšířené (Myjava k př. má přes 50 proc. svého obyvatelstva v kopanicích, podobně i Dětva na Zvolensku atd.). V uherském právu není sice žádného ustanovení o právu osad a kopanic na zvláštní zastoupení v obecním zastupitelstvu, také není zde ustanovení o zvláštní správě majetkové, ale zvykovým právem se vyvinulo, že osady a větší kopanice měly v obecním zastupitelstvu vždy svého zástupce, obyčejně některého radního (přisažního). Odpovídalo by spravedlnosti, aby toto právo kopanic a osad zvykově se vyvinuvší bylo i na dále zachováno a vhodným způsobem uzákoněno, jednak s ohledu na místní zájmy těchto částí obcí, jednak i proto, že spoicčenské rozvrstvení obyvatelstva kopanic bývá různé od spoicčenského rozvrstvení hlavní osady.

V.

Při zákonné úpravě obecního zastupitelstva a obecní rady bude na Slovensku značnou odchylkou tvořiti **instituce obecního a obvodního notára**, která byla u nás nejen převzata nýbrž i dále vybudována tím, že obvodní a obecní notáři byli zákonem ze den 22-1. 1920, č. 211. sb. z. a n. sestátněni.

Institucí státního notáře obecního vnesen byl do politické správy v naší republice nový způsob řešení poměrů mezi občany laiky, vykonávajícími správní funkce jako čestný úřad, který v rakouském právu správním byl neobvyklý a který také v novém okresním a župním zřízení nemá analogie.

Kdežto v okrese a župě v čelo správy postaven byl dle zákona ze dne 29-2. 1920, č. 126. sb. z. a n. státní úředník bude v čele obecní správy na Slovensku volený starosta neúředník, který o práva, povinnosti a zodpovědnost dělití se bude s notárem — státním úředníkem. Považujeme toto rozřešení poměrů mezi byrokraticky úřednickou správou státní a mezi občanskou samosprávou v obcích za velmi šťastné a navrhuje, aby instituce notářská, jak se vyvinula v uherském obecním zří-

klady v tomto §-u stanovené, **považovati** za příslušníka obecního svazku, jest implicity zahrnuta **povinnost** obce přijmouti dotčenou osobu do svazku obecního; znění § 13. odst. 2. zák. č. 236-20. pak plyne, že o této **povinnosti** obce platí předpisy rak. zák. z 1896, jest tedy jasno podle kterých norem sluší tuto otázku posuzovati.

Bylo by ovšem v zájmu praxe, aby ministerstvo vnitra vydalo příslušné pokyny pro úřady, o tom, jak sluší nyní na Slovensku vzhledem k recepci práva rakouského postupovati v otázkách domovského práva.

zení, byla na Slovensku i při definitivní úpravě obecního řádu převzata a vyslovujeme naději, že instituce tato časem přeneše se ze Slovenska i do ostatního území naší republiky. Již nyní by mohlo se analogie této právní instituce užítí při řešení otázky správy větších měst, jak o tom níže bude ještě řeč. Notář, který nyní je státním úředníkem, bude v obci jednak nezávislým, odborně vzdělaným činitelem, který veškeré svoje síly a schopnosti může věnovati správě a rozvoji obce, jednak bude svým právním postavením, jakož i svým odborným vyškolením, státní správě dostatečnou zárukou, že dobře úmysly zákonodárce i vlády nestroskotají v obcích pro neporozumění, nezkušenost, nebo nedbalost místních výkonných orgánů. Na druhé straně bude zase starosta, jako reprezentant obce, zdravou protiváhou tomu, aby správa obce nebyla příliš byrokratická, aby místní poměry a zájmy byly dostatečně chráněny a respektovány, a konečně, aby i u obecnstva — jak to duchu času odpovídá — byl udržován a sesilován zájem o veřejnou správu. Starosta bude totiž nejen stále činným při obecní správě, nýbrž bude se s notářem dělit o zodpovědnost za tuto správu.

Co se týče poměru mezi notářem a obecním zastupitelstvem, resp. starostou, doporučuje se převzítí ustanovení uherského obecního řádu (zák. čl. XXII.: 1886) pokud se notáře týče, při čemž by se provedly jen ty změny, které jsou důsledkem sestátnění notářské instituce. V uherském právu byl poměr mezi obecním zastupitelstvem a notářem dobře vyvážen, a odpovídá i dnešním poměrům. Notář byl sice volen obecním výborem, ale na jeho volbu měl hlavní slůžný svým kandidačním právem, jakož i jako předseda restaurační komise rozhodující vliv. Hlavněmu slůžnému, resp. vyšším administrativním jednotkám podléhal notář i disciplinárně. Tím vším, jakož i tou okolností, že notář byl volen v obci **doživotně**, byla samostatnost jeho vůči obci zaručena. Dnes kdy notář bude státním úředníkem, který i svůj plat bude dostávat od státu, stane se úplně od obce nezávislým. Z toho důvodů nebude snad potřeba nezávislost notáře na orgánech obecních tolik zdůrazňovati, jak to činí § 12. zák. ze dne 22-3. 1920, č. 211. sb. z. a n. Toto zák. ustanovení týká se sice **»obstarávání úkolů státní správy«**, ale dlužno uvážiti, že pojem správy státní v Uhrách, kde tak zv. politická správa vykonávána byla autonomními municipiemi, byl zcela jiný, než v Rakousku, kde politická správa rozdělena byla mezi úřady státní a samosprávné. Notáři, pokud spolupůsobili při správě státní, v soudnictví a v daňových záležitostech, byli i tak na orgánech obecních neodvislí. Ale pokud byli činní v tak zv. **politické** správě veřejné, platilo pro ně ustanovení § 89. zák. čl. XXII.: 1886., dle něhož **»za správné vykonávání nařízení, spočívajících na státní a municipální správě, zodpovědný je v prvé radě rychtář a notář«**, a kde dále se

praví, že rozkazy hlavního slůžného má vykonati **notář společně nebo v dorozumění s rychtářem**. Citované ustanovení § 14. zák. ze dne 22-3. 1920, č. II. sb. z. a n. představuje si asi pod pojem „správy státní“ tak zv. „politickou správu veřejnou“, a tu zdá se, že rozdělení zodpovědnosti za vykonání administrativních rozkazů vyšších úřadů v obcích mezi notářem a rychtářem jakož i obecné představenstvo jest správnější a odpovídá duchu naší správní reformy, i když činí notáře méně neodvislým na orgánech obecních, protože spolu-zodpovědnost zaručuje také spolupráci laického elementu při veřejné správě, která-jak uvádí důvodová zpráva vládní k návrhu o zřízení župních a okresních úřadů — **»nemá být jen výkonem imperia, nýbrž tvůrčím elementem ve všem životě, čínicem úředníka důvěrníkem obyvatelstva«**. I věcné důvody jiné mluví pro toto rozdělení zodpovědnosti a pro zaručení spolupráci »rychtára a obecného představenstva«. Notář bude dle § 4. n. u. zák. představitelný a nikoliv doživotně usazený v jedné a téže obci, jak tomu bylo dosavadě, takže nebude poskytovat dostatečné záruky o znalosti místních poměrů v obci, jak osobních, tak věcných, a bude dobře, bude-li nucen dělit se o zodpovědnost s rychtářem při vydávání úředních osvědčení o osobních a věcných poměrech (různá vysvědčení, mravnosti, nemajetnosti, potvzování žádosti a pod.). Nebylo by také správně, kdyby ku př. rekvisice a jiné výkony související s nuceným státním hospodářstvím a pod., byly ponechány úplně notářům, aby tito sami nesli zodpovědnost a také odium za výkony státní správy, tak hluboce zasahující do soukromých poměrů jednotlivých občanů. Kdyby se probraly výkony politické státní správy v obcích konkrétně, dala by se najíti správná hranice, pokud notář při výkonech těchto má být úplně samostatným, a pokud má být s obecným představenstvem spoluzodpovědným.

Obecní notáři byli dle § 58. a 63. zák. čl. 22 : 1886, členy obecného představenstva a zastupitelstva s právem hlasovacím, a již tím samým, jakož i dále pro to, že do obecních sezení připravovali návrhy, že byli referenty a usnesení obecních korporací vykonávali, konečně, že jako každý občan mohli apelovat proti usnesení obecních orgánů (§ 25. zák. čl. XXII. z r. 1886) atd., měli na správu obcí veliký a rozhodující vliv. Vliv tento sesílen byl ustanovením § 11. zák. ze dne 22-3. 1919, č. 211. sb. z. a n., dle kterého **notář je oprávněn a povinen sístovati**

*) Pozn. red. Právo, resp. povinnosti obecního a obvodního notáře pozastaviti usnesení neb opatření obecních orgánů byly v § 11. zák. č. 211-20. stanoveny i pro případy **ohrožení blaha obce**; stalo se tak za tím účelem, aby poskytnuta byla notáři možnost hájiti zájmy obecní proti přehmatům se strany obecních orgánů; pouhé odvolání (apelace), jehož by notář mohl na usnesení obecních orgánů použiti jako každý občan (jak míní referát), nelze považovati za postačitelne; notář, jako osoba úřední musí být i v tomto směru nadán **zvláštními právy**, jež ovšem jsou i jeho povinnostmi. »Poručníkov-

až do rozhodnutí hlavního slůžného opatření a usnesení obecních orgánů, pokud by tím byl porušen zákon, překročena působnost nebo ohroženo, blaho obce«. S tímto sesílením mocí notáře dlužno úplně souhlasiti. Ostatně zákon ze dne 29-2. 1920, č. 126. sb. z. a n., dává v §§ 60. a 97. obdobně županovi a okresním náčelníkům právo, sistovati usnesení župních resp. okresních výborů a komisí, 1.) přičíci se zákonu nebo 2.) překročující působnost výboru resp. komise, ale bylo by záhodno obmeziti podobně i právo notáře na tyto dva případy a odejmouti mu právo sistování pro ten případ, kdy podle jeho názoru usnesením nebo opatřením obecních orgánů snad »blaho obce je ohroženo«. »Blaho obce« je pojem tak široký, že by notár resp. hlavní slůžný mohl sistovati každé usnesení nebo opatření obecních orgánů, a tím by se vyvinulo přílišné poručníkování obecních orgánů.

Obecní zastupitelstvo, ve kterém budou na základě demokratického volebního řádu zastoupeny všechny vrstvy obyvatelstva obce, je zajisté v prvé řadě povoláno k tomu, aby rozhodlo co »ohrožuje blaho obce«, a každý občan, tudíž i notár bude míti právo podati proti rozhodnutí nebo opatření obecních orgánů odvolání, takže je vždy daná možnost přezkoumati veškeré rozhodnutí i opatření v obci učiněna, a zdá se, že tato ochrana zájmů obecních a zájmů jednotlivých občanů úplně postačí, aby »blaho obce ohroženo« býti nemohlo. Doporučuje se také, aby dle analogie § 60. a 97. zák. ze dne 29-2. 1920, č. 126. byly stanoveny přesné lhůty, ve kterých musí býti sporná záležitost předložena hlavnímu slůžnému, resp. okresnímu náčelníkovi, a jím rozhodnuta, a aby promeškání těchto lhůt mělo v zápětí, že sporné opatření, nebo rozhodnutí může se beze všeho realizovati.

Co se notářů týče navrhuje se, aby i jmenování a přesazování notářů, a snad i systemisování jednotlivých notářských a podnotářských stanic nebylo vyhrazováno ministerstvu vnitra, jak to činí § 4. hoř. zák., nýbrž ponecháno županům po př., aby v tom směru použito bylo co nejliberálněji ustanovení § 16. t. z., dle kterého ministr vnitra může své oprávnění přepustiti ministru s splnou mocí pro správu Slovenska, pokud se týče županům. V zájmu rychlosti a účelnosti těchto opatření je nezbytně potřeba osobních znalostí notářů a znalosti místních poměrů, které mohou míti toliko županské úřady a nikoliv ministerstvo vnitra v Praze. Podotýká se, že i za rakouské vlá-

ni« obcí, jehož se referát obává, může se vyvinouti i tehdy, kdyby odpor notářů byl v zákoně obmezen pouze na případy porušení zákona neb překročení působnosti. Kautelou proti vzniku tohoto poručníkování může býti jediné náležitá rozvaha notářů a hlavních slůžných, jich porozumění pro potřeby obce s jedné strany a zájmy státní se strany druhé schopnost naléztí vhodnou střední cestu mezi těmito mnohdy navzájem značně se různícími zájmovými sférami atd.

dy přijímání, jmenování a přesazování správního úřednictva až do IX. hodn. třídy ponecháno bylo místodržiteli, a ministerstvo po př. císař vyhražoval si jmenování jen vyššího úřednictva.

VI.

Zřízení finančních komisí v obci, jak o nich mluví §§ č. 13—19. zák. ze dne 712. 1919, č. 76. sb. z. a n., naráží na Slovensku, hlavně ve venkovských obcích na značné obtíže pro nedostatky inteligentů vůbec, a »odborníků« ve smyslu § 14 uh. zák. zvláště. Kromě notáře, učitele a faráře najde se ztěží jiný inteligent na vesnici, a ve velké části »malých obcí« ani těchto není. Notár nemůže býti členem finanční komise, protože vede obecní účty. Obecní hospodářství by dost smutně dopadlo, kdyby kontrola tohoto hospodářství byla pouze na finanční komise obecní obmezena. Upozorňujeme dále na to, že v Uhrách byla zavedena povinná, nejméně každoroční revise obecního hospodářství, kterou prováděli hlavní služební pomoci, odborných státních úředníků, tak zv. okresných účtovníků, přidělených k slúžnovským úřadům od účtárny při finančním říditelstvu (zák. čl. III. z r. 1902, min. nař. 125.000 z r. 1902, oběžník ministerstva financí č. 2800 a ministerstva vnitra č. 78.000 z r. 1904). Zachování této instituce na Slovensku považujeme za nezbytně nutno.

VII.

Úprava veřejné správy ve větších městech bude vyžadovati zvláštní pozornosti. Již dosavadním obecním zřízením byly jak v Čechách, na Moravě a ve Slezku, tak i na Slovensku pro správu některých měst stanoveny úchytky od všeobecného obecního zřízení (města statutární v Čechách, na Moravě a ve Slezku, města municipální a magistrátní na Slovensku). I při nové úpravě správní organizace v naší republice uznána byla již nutnost utvořit pro města výjimku tím, že § 3. zák. ze dne 29-2. 1920, č. 126. o župním a okresním zřízení vyňata byla Praha ze svazku župního. Ovšem bude nutno tyto úchytky od všeobecného pravidla povolití jen tam, kde **věcné** důvody toho vyžadují, a důvody pouze historické musí se nechati stranou. Z toho důvodu zruší se asi privilegované postavení některých statutárních a hlavně většiny magistrátních měst na Slovensku, kde těchto měst je přílišné množství a většinou jde o města malá, jichž zvláštní postavení dá se těžko hájiti z čistě věcných důvodů, a je na úkor jednotnosti, účelnosti a úspornosti veřejné správy. Jinak věc však má se ve velkých městech, jak je ku př. Plzeň, Brno, Moravská Ostrava, Olomouc, Bratislava, Košice, atd., která počtem svého obyvatelstva vyrovnají se každému okresu, ba naopak svým intenzivním a rozvětveným životem hospodářským, kul-

žurním a společenským, mnohdy i svojí lidnatostí kterýkoliv okres daleko předčí. V Českých zemích se veřejná správa dosavad vykonává v těchto městech tím způsobem, že v statutárních městech zastává starosta vedle své i funkci okresního hejtmána, v ostatních městech, která nebyla statutární (ku př. v Moravské Ostravě a v některých pražských předměstích) byly na tomtéž teritoriu města dva správní orgány, obecní úřad a úřad okresního hejtmána. Dojde-li při úpravě okresní správy k tomu, že rozloha okresu v českých zemích bude zmenšená, romnoží se silně počet oněch případů, kdy teritorium okresní správy bude se krýti s teritoriem jednotlivého města.

(Na Slovensku byly poměry sice zcela různé, ale i přece zde byla určitá obdoba mezi městy magistrátními a městy statutárními, jakož i v jich poměru k ostatním obcím dána tím, že v magistrátních městech měšťanosta s magistrátem vykonává vedle obecní správy i funkce hlavního slůžného).

Nebylo by zajisté z hospodářských a administrativně-technických důvodů účelné, aby veřejnou správu na tomtéž teritoriu vykonávaly dvoje orgány, obecní zastupitelstvo s obecní radou a starostou v čele, a okresní výbor se svým okresním náčelníkem, hlavně když působnost obou orgánů, jak hospodářská, tak pomocná a poradní (hlava VII. zák. o župním a okresním zřízení) by byla v mnohém směru totožná.

Navrhujeme proto pro význačná města, která sama o sobě tvoří okres, sloučení obou orgánů správních v jeden celek, čímž dosaženo by bylo značného zjednodušení správy v těchto městech, a to tak, aby obecní správní orgány byly současně správními orgány okresními.

Města tato, jež bychom k vůli jednoduchosti nazvali **»města s okresní správou«**, byla by v bezprostředním styku se župou. V našem domácím právu rakouském i uherském máme dosti příkladů a právních prvků, dle kterých by se v těchto městech upravil poměr mezi státní správou a mezi autonomní správou. Rovněž by nedělala velkých obtíží úprava obecního zastupitelstva, aby současně mohlo zastávat i funkci okresních výborů, hlavně když platné volební řády jak do obecních zastupitelstev, tak do okresních výborů spočívají na těchže zásadách všeobecného, rovného, přímého a tajného hlasovacího práva.

Ce se týče správy těchto **»měst s okresní správou«**, bude hlavně důležité, jakým způsobem by se měl upravit poměr mezi funkcí starostovou, kterou v obcích zastává volený občan-laik, a mezi funkcí okresního náčelníka, který je státním úředníkem z povolání. Nedoporučovalo by se, aby obě tyto funkce svěřeny byly jediné volenému starostovi-laikovi, jak tomu bylo rakouských městech statutárních, příliš odvislému od místních politických stran. Vládní důvodová zprávu ku

zákonu o zřízení župním a okresním dobře uvádí, že **»mladý náš stát vyžaduje ku své konsolidaci pevné ruky jednotci, jež za daných okolností nejlépe se může projevit prostřednictvím hierarchisticky rozvrstveného úřednictva«**, a z toho důvodu také navrhuje, aby v čelo okresu a žup postavení byly státní úředníci. Je samozřejmé, že tato **»pevná jednotčí ruka«** nesměla by býti odstráněna z měst s okresní správou, a to jak z důvodů politických, tak i z důvodů veřejných (správně-technických).

Na druhé straně nesrovnávalo by se a duchem správní reformy v naší republice, kdyby v městech s okresní správou pohltila správa okresní správu obecní, a aby v čele této správy stál pouze státní úředník. Města mají svoje majetky, mají čistě místní zájmy a úkoly, jež s těží svěřila by správě státních úředníků. Také by se velká města bránila tomu, aby požívala menší samosprávy než ostatní obce. Považujeme proto z těchto důvodů za nemožné, že by správa měst byla i při definitivním řešení upravena podle **»zákona ze dne 31-1. 1920, č. 233. sb. z. a n. o prozatímní úpravě správy měst s regulovaným magistrátem na Slovensku«**, dle kterého členové městské rady byli prohlášeni za státní úředníky, a tak správa měst úplně sestátněná. Snad nejvýhodnější řešení poměru mezi funkcí starostovou a okresního náčelníka ve **městech s okresní správou by bylo**, kdyby v čelo správy postaven byl sice volený starosta-laik, vedle něho však by správu města vedl, podle analogie obecného notára ve venkovských městech na Slovensku, státní úředník, který by byl jakýmsi **»městským okresním náčelníkem«**. Pro tohoto **»městského okresního náčelníka«** dalo by se užití — jak bylo už řečeno — předpisů o správním postavení obecních notárů skoro beze změny, nebo s určitými modifikacemi, zaručujícími státnímu úředníkovi vůči volenému starostovi jeho neodvístlost a vliv na správu města. Taktó upravena správa velkých měst byla by jednak neodvístlá od místních strannických poměrů a skytala by dostatečnou záruku za přesné a jednotné provádění zákonů a nařízení, jednak by na druhé straně osobou starostovou hájila respektování místních poměrů a zájmů a zaručovala společníctví občanstva při správě.

Bezprostřední a intenzívní společníctví vládního důvěrníka při správě měst přispěla by správě ve střediscích hospodářského a kulturního života ku sblížení se živlů státně-úřednického a občanského, což jistě bude v souhlase s duchem nového obecního zřízení. Obava, že by snad bezprostřední a intenzívní spolupráce státního úředníka při správě měst omezovala samostatnost měst, odpadá zlemokratisováním a zlidovením našeho veřejného života.